

هنجاریابی آزمون شخصیتی نثو، فرم تجدید نظر شده

دکتر حسن حق شناس*

چکیده

برای هنجاریابی فرم تجدید نظر شده آزمون شخصیتی نثو با انجام چند مرحله پژوهش مقدماتی فرم فارسی آن تهیه و توسط نمونه‌ای از جمعیت شیراز (۵۰۲ نفر) اجرا گردید. داده‌های پژوهش به صورت میانگین و انحراف معیار برای ۵ مقیاس اصلی و ۳۰ زیر مقیاس یا شاخص آزمون گزارش شده است. بررسی ثبات درونی مقیاسها و ضرایب همبستگی میان آنها نشان دهنده همبستگی بالای هر یک از شاخص‌ها با مقیاس مربوطه و عدم وجود همبستگی مثبت قابل توجه با شاخص‌های مرتبط با مقیاسهای دیگر بود. بازآزمایی با میانگین ۶/۷ ماه بر روی ۲۶ مورد نیز ضرایب همبستگی بین ۰/۵۳ تا ۰/۷۶ را برای مقیاسهای آزمون نشان داد. مقایسه میانگین و انحراف معیارهای مقیاسها و شاخص‌های آزمون با آمار ارائه شده توسط تهیه کنندگان اصلی آزمون نشان داد که نمونه آمریکایی با نمونه ایرانی در برخی از مقیاس‌های آزمون همچون عصیت، باز بودن به تجربه‌ها و اندیشه‌ها، توافق و وجدانی بودن متفاوت می‌باشند در حالی که دو گروه از نظر برونگرایی تفاوتی نداشتند.

Andeshel
Va
Raftar
دیده‌ورفتار

۳۸

کلید واژه: آزمون نثو، هنجاریابی، شخصیت

اندازه‌گیری نمود. هانس آیزنک^(۱)، روانشناس آلمانی تبار انگلیسی یکی از پیشگامان روانشناسی شخصیت است. وی برای نخستین بار مفهوم برون‌گرایی - درون‌گرایی را که پیشتر توسط کارل گوستاو یونگ^(۲) (یونگ، ۱۹۷۱-۱۹۲۳) مطرح شده بود وارد ارزیابی شخصیت

در چند دهه گذشته بحث‌های گوناگونی درباره ساختار شخصیت مطرح بوده است. بسیاری از روانشناسانی که در زمینه روانشناسی شخصیت صاحب نظر هستند بر این باورند که می‌توان تفاوت‌های فردی را بر پایه ویژگی‌های نسبتاً پایدار شخصیت که توسط خود فرد گزارش می‌شوند

* دکتری تخصصی روانشناسی بالینی، رئیس گروه روانشناسی بالینی، دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی استان فارس، شیراز. بلوار شهید دکتر چمران، بیمارستان حافظ، بخش روانپزشکی.

نمود. این ارزیابی شخصیت به کمک روشهای آماری تحلیل عوامل که ریموند کاتل^(۱) (۱۹۸۱-۱۹۰۵) ابداع نمود ممکن گردید. در این روش بطور همزمان روابط چندین متغیر و عامل برای پیدا کردن ارتباط آنها با یک ویژگی مهم شخصیت مورد ارزیابی قرار می‌گیرد. آیزنک^(۲) و آیزنک (۱۹۶۹، ۱۹۷۶) ابعاد بسرون گرای-درون گرای و هیجانی باثبات را معرفی نمودند. آنان ثبات و پایایی این ابعاد را که معمولاً با پرسشنامه‌ای که توسط خود فرد پاسخ داده می‌شود، نشان دادند. این شیوه ارزیابی شخصیت اخیراً مورد توجه بیشتری واقع شده است. کتاب جامع روانپزشکی-در چاپ ششم (کاپلان و سادوک، ۱۹۹۵) به جای پرسشنامه‌هایی همچون ام‌ام‌پی‌آی^(۳) یا میلون^(۴) که در چاپهای پیشین برای ارزیابی شخصیت معرفی می‌گردید، پرسشنامه ثوپی‌آی^(۵) (کاستا^(۶) و مک ری^(۷)، ۱۹۹۲) را معرفی و تشریح نمود.

این رویکرد نوین در زمینه شخصیت شناسی به نوروسیکولوژی نیز راه یافته است تا آنجا که هانس آیزنک (آیزنک، آیزنک، ۱۹۶۹) باور داشت که برون‌گرایی و درون‌گرایی با انتشار پیام‌های عصبی از دستگاه شبکه‌ای مغز به نواحی قشری در ارتباط می‌باشد. البته به این نکته بیشتر نیز توسط پاولف^(۸) (گری^(۹)، ۱۳۶۲) فیزیولوژیست روسی اشاره شده بود. اخیراً نیز گری (۱۹۹۱) ارتباط سامانه دوگانه هیجان که از دید او عبارت از سامانه بازداری رفتاری^(۱۰)، سامانه رفتاری - گرایشی^(۱۱) و سامانه ستیز و گریز^(۱۲) (گری، ۱۹۹۴) است را بر پایه ساختارهای مغزی سیتوهیوکامپ^(۱۳) برای سامانه بازداری رفتاری، آمیگدالا^(۱۴)، هیپوتالاموس^(۱۵) و محور هیپوفیز - غده فوق کلیوی^(۱۶) برای سامانه ستیز و گریز و سامانه رفتاری گرایشی را با سازال گسانگلیا^(۱۷) و هسته‌های دم دار^(۱۸) (سامانه برنامه‌ریزی حرکتی^(۱۹)) مرتبط دانسته است. بر اساس چنین فرضی بنظر می‌رسد که عوامل ژنتیکی و رویدادهای

محیطی در ساختار شخصیت نقش دارند و افراد دارای بعد درون‌گرایی و هیجانی بودن، بیشترین تأثیرپذیری را از پاداش دارند. در حالیکه افراد درون‌گرا و روان‌نژند^(۲۰) (هیجانی) نسبت به تنبیه بسیار حساس می‌باشند (گری، ۱۹۹۱). ملاحظه می‌شود که علم روانشناسی شخصیت در مسیری قرار دارد که بتواند پیش‌بینی‌های نسبتاً دقیق‌تری از رفتار چه در محیط آزمایشگاه و چه در زندگی روزمره ارائه دهد و در اندیشه ساخت آزمون‌هایی است که دارای پایایی لازم باشند. در چنین شرایطی آزمون ثوپی‌آی شکل گرفته است. آزمون ثوپی‌آی یک آزمون شخصیتی است که در اصل نام آن از سه شاخص اولیه آن یعنی روان‌نژندی (در برابر ثبات هیجانی)، برون‌گرایی (در برابر درون‌گرایی) و بازبودن (به تجربه‌ها و اندیشه‌ها) گرفته شده است (کاستا و مک ری، ۱۹۹۲). این آزمون از ۵ مقیاس اصلی و ۳۰ شاخص یا زیرمجموعه تشکیل شده و امکان بررسی گسترده شخصیت بزرگسالان را فراهم می‌کند. این آزمون دارای ۲۴۰ عبارت است که آزمودنی پاسخ مورد نظر خود را برای هر عبارت در مقیاسی ۵ گزینه‌ای (کاملاً قبول تا کاملاً رد) ارائه می‌کند. پنج زمینه اصلی شخصیت که در این آزمون مورد بررسی قرار

1-Reymond Cattell	2-Eysenck
3-Minnesota Multiphasic Inventory (MMPI)	
4-Milon	
5-Neuroticism Extroversion Openness Personality inventory (NEOPI)	
6-Coستا	7-McCrae
8-Pavlov	9-Gray
10-behavioural inhibition system	
11-behavioural approach system	
12-fight and flight system	
13-septo-hippocampal system	
14-amygdala	15-hypothalamus
16-HPA axis	17-basal ganglia
18-caudate nucleus	
19-motor programming system	
20-neurotic	

می‌گیرند عبارتند از: روان‌نژندی در برابر ثبات هیجانی، برون‌گرایی در برابر درون‌گرایی، باز بودن به تجربه‌ها یا اندیشه‌ها، توافق^(۱) در برابر تقابل و وجدانی بودن^(۲) یا گرایش به کار. آزمون شو دارای الگوی نظری است که از درهم آمیختن یافته‌های پژوهشی در زمینه شخصیت در دهه‌های ۷۰ و ۸۰ شکل گرفته است. مقیاسهای این آزمون از ترکیب برداشت منطقی و روشهای آماری تحلیل عوامل بدست آمده‌اند که در ۲۰ سال گذشته در پژوهشهای گسترده پایایی^(۳) و روایی^(۴) خوبی را نشان داده‌اند. آزمون شو نخست برای ارزیابی ویژگیهای شخصیتی افراد سالم ساخته شد و هنجار اصلی آن نیز بر روی نمونه‌هایی از افراد بهنجار تهیه گردید. (کاستا و مک ری، ۱۹۸۵). اما پژوهشهای بعدی نشان داد که این آزمون می‌تواند در موارد دیگری از جمله مشاوره و بررسی وضعیت روانی نیز کاربرد داشته باشد (فاگان^(۵) و همکاران، ۱۹۹۱؛ میلر^(۶)، ۱۹۹۱؛ موتن^(۷)، ۱۹۹۱). گفتنی است که این آزمون در مورد کودکان و بیماران روانی در مرحله حاد و یا پیشرفته کاربرد چندانی ندارد. به نظر می‌رسد که آزمون شو در موارد مشاوره مفیدتر از سایر آزمونهایی است که مستقیماً به تحلیل آسیب‌شناسی روانی می‌پردازند، زیرا بسیاری از افرادی که برای مشاوره مراجعه می‌کنند بیمار روانی نبوده ولی نیاز به راهنمایی، گرفتن اطلاعات و پیدا کردن فرصت‌هایی برای رشد و بالندگی فردی دارند. نتایج آزمون شو می‌تواند اطلاعاتی در زمینه درک فوری ویژگیهای مراجع ارائه دهد و فرآیند مشاوره را تسهیل نماید. همچنین این امکان وجود دارد که نتایج آزمون را در اختیار خود مراجع نیز قرار داد و در نتیجه درک از خویشتن را در وی تقویت نمود. در روانپزشکی و روانشناسی بالینی معمولاً آزمونها را برای پیدا کردن نشانه‌های بیماری و تشخیص به کار می‌برند. هر چند که آزمون شو بدین منظور تهیه نشده است اما اطلاعات آن را می‌توان برای تأیید و یا رد تشخیص به کار برد. همچنین می‌توان از آن برای هدایت روان‌درمانی، تسهیل ارتباط

درمانی و برگزیدن روش درمان نیز کمک گرفت.

بررسیهای انجام شده پایایی آن را در فاصله‌های سه ساله، بین ۰/۶۳ تا ۰/۷۹ و شش ساله ۰/۶۸ تا ۰/۸۳ نشان داده است (کاستا و مک ری، ۱۹۸۸).

افزون بر کاربردهای آزمون در موارد مشاوره، تشخیص پزشکی رفتاری، بهداشت روانی، مشاوره‌کاریایی و روانشناسی تشکیلات، این آزمون در موارد آموزشی و تحصیلی نیز توانمندیهای خوبی را نشان داده است. برای نمونه، از دو مقیاس باز بودن (به تجربه‌ها و اندیشه‌ها) و وجدانی بودن در ارتباط با هوش خوب و از آن مهمتر در شیوه تفکر چند وجهی و اندیشه خلاق (مک ری، ۱۹۸۷) می‌توان نام برد. از سوی دیگر نشان داده شده که دانشجویان وجدانی، سازماندهی تحصیلی بهتری دارند، هدفمند هستند و دارای پشتکار بیشتری می‌باشند (دیگمان^(۸) و تیکموتوچوک^(۹)، ۱۹۸۱). با توجه به موارد یاد شده که فشرده‌ای از توانایی‌های آزمون شو می‌باشد این آزمون می‌تواند به عنوان یک آزمون چند منظوره در خدمت اهداف آموزشی، پژوهشی، خدماتی و درمانی قرار گیرد.

این پژوهش به منظور هنجاریایی آزمون شو بر روی گروهی از جمعیت ایرانی ساکن در شهر شیراز صورت گرفته است. هدف آن ارزیابی پایایی آزمون (پایایی درونی) از راه بازآزمایی در گروهی از افراد ایرانی بوده است.

روش

آزمودنیهای پژوهش را ۵۰۲ نفر (۲۴۳ زن و ۲۵۹ مرد)، از بستگان درجه دوم بیماران بستری شده در

1-agreeability	2-conscientiousness
3-reliability	4-validity
5-Fagan	6-Miller
7-Muten	8-Digman
9-Takemoto-Chock	

بخشهای بیمارستان‌های نمازی، حافظ، شهید فقیهی و حضرت علی اصغر(ع) شیراز تشکیل داده‌اند. میانگین سن زنان ۲۹/۷ (انحراف معیار ۱۰) و میانگین سن مردان ۳۱/۲ (انحراف معیار ۱۱/۲) بود. جدولهای ۱ و ۲ توزیع افراد مورد بررسی را در گروههای سنی گوناگون در جمعیت شهری استان فارس (آمار نامه استان فارس، ۱۳۷۵) و نمونه زن و مرد مورد پژوهش نشان داده است.

جدول ۱- توزیع پراکندگی فراوانی زنان مورد بررسی در سطح مناطق شهری استان فارس و نمونه پژوهش برحسب گروه سنی

گروه سنی	کل استان		نمونه	
	تعداد	درصد	تعداد	درصد
۱۵-۲۴	۱۷۳۰۲۶	۳۵/۵	۸۹	۳۶/۶
۲۵-۳۴	۱۳۸۸۹۳	۲۸/۵	۷۳	۳۰
۳۵-۴۴	۸۷۹۵۵	۱۸/۱	۲۹	۲۰/۲
۴۵-۵۴	۴۷۰۶۵	۹/۷	۲۵	۱۰/۳
۵۵-۶۴	۴۰۱۰۶	۸/۲	۷	۲/۹
جمع	۴۸۷۰۶۵	۱۰۰	۲۴۳	۱۰۰

جدول ۲- توزیع پراکندگی مردان مورد بررسی در سطح مناطق شهری استان فارس و نمونه پژوهش برحسب گروه سنی

گروه سنی	کل استان		نمونه	
	تعداد	درصد	تعداد	درصد
۱۵-۲۴	۱۷۷۰۵۶	۳۳/۹	۸۷	۳۳/۶
۲۵-۳۴	۱۴۷۰۰۵	۲۸/۲	۷۱	۲۷/۲
۳۵-۴۴	۹۶۳۳۲	۱۸/۵	۶۳	۲۴/۳
۴۵-۵۴	۵۲۰۲۳	۱۰	۲۷	۱۰/۴
۵۵-۶۴	۲۹۱۰۸	۹/۲	۱۱	۴/۲
جمع	۵۲۱۶۲۶	۱۰۰	۲۵۹	۱۰۰

مقایسه نسبت‌های گروههای سنی در جمعیت شهری ساکن استان فارس و نمونه مورد بررسی تنها در گروه سنی ۵۵ تا ۶۴ ساله زن و مرد متفاوت بود و در بقیه گروههای سنی تفاوت محسوسی وجود نداشت (جدولهای ۱ و ۲). پایین‌ترین میزان تحصیلات به دلیل ویژگیهای آزمون، ۹ کلاس در نظر گرفته شده بود. میانگین تحصیلات زنان ۱۲/۲۱ سال (انحراف معیار ۲/۹۹) و در مردان ۱۲/۶۵ (انحراف معیار، ۲/۷۱) بود. دو گروه از نظر میزان تحصیل با یکدیگر تفاوتی نداشتند ($t=۱/۶۸, P<۰/۰۵$).

بازآزمایی آزمون در فاصله ۶ تا ۹ ماه پس از آزمون نخست بر روی ۳۰ نفر از آزمودنیها صورت گرفت. ۵۰ نفر از آزمودنیهای شرکت کننده در مرحله نخست بطور تصادفی انتخاب شدند و از میان آنها ۳۰ نفر دوباره پرسشنامه را به منظور بازآزمایی تکمیل نمودند. برای جلب همکاری آزمودنیها پرسشگران توسط سرپرستاران بخش به بیماران بستری و همراهان یا افراد ملاقات کننده آنها معرفی شده و به هنگام تکمیل پرسشنامه معرفی نامه خود را ارائه می نمودند. به آزمودنیها گفته می شد که نتایج آزمون به صورت خصوصی در اختیار آنها قرار می گیرد. این توصیه برای کلیه افرادی که متقاضی دریافت نتیجه بودند، بصورت فرم مخصوصی که خلاصه نتیجه آزمون را نشان می داد و توسط کاستا و مک ری (۱۹۹۲) نیز توصیه شده است به کار گرفته شد.

برای تهیه آزمون، نخست پرسشنامه، پاسخنامه، کلید نمره گذاری، دفترچه راهنما و نیمرخ‌های آزمون از منبع اصلی توزیع کننده تهیه شد^(۱). با همکاری اساتیدی که در کشورهای انگلیسی زبان بر روی این آزمون کار پژوهشی انجام داده بودند، پرسشنامه آزمون ترجمه گردید و سپس به ترتیب، نظرات اساتید زبان انگلیسی و زبان فارسی نیز در اصلاح عبارات بکار گرفته شد. در پیش پژوهش نیز که بر روی دانشجویان و بیماران روان نژند صورت گرفت، آن

این آزمون در موارد آموزشی و تحصیلی نیز توانمندیهای خوبی را نشان داده است. برای نمونه، از دو مقیاس باز بودن (به تجربه‌ها و اندیشه‌ها) و وجدانی بودن در ارتباط با هوش خوب و از آن مهمتر در شیوه تفکر چند وجهی و اندیشه خلاق (مک ری، ۱۹۸۷) می‌توان نام برد.

دسته از جمله‌هایی که به دلیل ساختاری موجب درک نادرست می‌شدند، اصلاح شدند.

پس از تکمیل پاسخنامه‌ها، شیوه پاسخ دهی افراد مطابق توصیه سازندگان اصلی آزمون برای هر پاسخنامه بررسی می‌شد. پاسخنامه‌هایی که ستون‌ها در یک ردیف علامت گذاری شده بود مشخص و حذف گردیدند (۴ مورد). همچنین پنج مورد از افرادی که صداقت خود را در پاسخ به پرسشها ضعیف گزارش کرده بودند نیز از نمونه حذف گردیدند. پاسخنامه‌ها بطور انفرادی نمره گذاری می‌گردید و مجری طرح بطور تصادفی از هر ۱۵ پرسشنامه یک مورد را دوباره نمره گذاری می‌نمود تا از درست بودن نمره گذاری مطمئن گردد. نتایج این بررسی نشان داد که نمره گذاریها با دقت و بدون اشتباه صورت گرفته است. در نهایت ۵۰۲ پاسخنامه از ۵۱۱ مورد برای تحلیل نهایی آماده گردید. داده‌های پژوهش به کمک روشهای آماری توصیفی و ضریب آلفا مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

یافته‌ها

همان گونه که گفته شد آزمون نثو دارای پنج شاخص اصلی عصیبت، برون گرایی، باز بودن (به تجربه‌ها و اندیشه‌ها)، توافق و وجدانی بودن است. هر یک از این زیر شاخص‌ها نیز دارای ۶ زیر شاخص است. در جدول ۳ میانگین و انحراف معیار این شاخص‌ها و زیر شاخص‌ها برای گروه مردان و زنان نشان داده شده است. مقایسه میانگین نمره‌های زنان و مردان نشان داد که زنان نسبت به تجربه‌ها بازتر، در شاخص توافق بهتر و در وجدانی بودن، نمره‌های بالاتری از مردان داشته‌اند. از سوی دیگر زنان نگران‌تر از مردان و نمرات بیشتری در

احساس تقصیر و آسیب پذیری از استرس‌ها داشته‌اند در حالی که مردان نمرات تکانشوری بیشتری داشته‌اند. بطور کلی تفاوت نمره‌های زنان و مردان در زیر شاخص‌های آزمون با برداشت‌های بالینی همسو است.

بطور کلی پایداری درونی و پایایی در بازآزمایی از مؤلفه‌های رایج به کار گرفته شده در ارزیابی کارآیی آزمون‌ها و ابزار اندازه‌گیری هستند. پایایی درونی که به کمک ضریب آلفا اندازه‌گیری می‌شود، نشان می‌دهد که پرسشهای گنجانده شده در یک مقیاس تا چه اندازه مورد مشابهی را اندازه‌گیری می‌نمایند. از سوی دیگر پرسشهای شاخص‌ها و مقیاس‌ها نیز بایستی رابطه اندک یا معکوسی را با پرسشهای سایر شاخص‌ها یا زیر مقیاس‌ها نشان دهند. آزمون نثو در چنین سنجشی شایستگی خود را نشان داده است. کاستا و مک ری (۱۹۹۲) در راهنمای آزمون جدولی را ارائه کرده‌اند که مؤلفه‌های اصلی چرخشی واریماکس را برای زیر شاخص‌ها و ضرایب آلفا (کروباخ) را برای مقیاس‌ها نشان داده‌اند. مشابه این کار بر روی نمونه‌های ایرانی این پژوهش صورت گرفت و در جدول ۴ نشان داده شده است.

هم چنان که ملاحظه می‌شود ضریبهای آلفا برای مقیاسها بین ۰/۷۱ و ۰/۸۳ است. مؤلفه‌های اصلی چرخش واریماکس محاسبه شده و بخوبی نشان دهنده ارتباط هر زیر شاخص با مجموعه خود است. دامنه مطلق بارهای بالاتر از ۰/۴۰، همانطور که کاستا و مک ری (۱۹۹۲) پذیرفته بودند در اینجا نیز ملاک کاربده است. این جدول توان تمیز دهندگی پرسشها و شاخص‌ها را بخوبی در نسخه فارسی آزمون نثو نشان می‌دهد. برای نمونه زیر شاخص‌های عصیبت، ضریبهای همبستگی

جدول ۳- میانگین و انحراف معیار برای شاخص‌ها و زیر شاخص‌های آزمون شخصیتی نشو برای گروه مردان و زنان در شهر شیراز

شاخص‌های اصلی	مردان		زنان		سطح معنی‌داری
	میانگین	انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار	
عصبيت (N)	۹۶/۵	۲۰/۹	۹۹/۹	۲۲/۲	N.S.
برون‌گرایی (E)	۱۰۸/۲	۱۷/۲	۱۱۰/۱	۱۷/۵	N.S.
بازبودن (O)	۱۰۲/۶	۱۳/۷	۱۰۷/۸	۱۲/۹	N.S.
توافق (A)	۱۱۱/۲	۱۶/۸	۱۱۶/۷	۱۵/۶	N.S.
وجدانی بودن (C)	۱۱۵/۱	۲۱/۲	۱۲۰/۳	۱۹/۸	۰/۰۱
زیر شاخص‌های عصبيت					
اضطراب	۱۵/۸	۲/۸	۱۷/۲	۵/۲	N.S.
خشم و کینه	۱۵/۵	۵/۶	۱۵/۱	۵/۸	N.S.
افسردگی	۱۷/۹	۵/۲	۱۸/۷	۵/۷	N.S.
احساس تقصیر	۱۷/۳	۳/۹	۱۸/۳	۲/۵	۰/۰۱
تکانشوری	۱۵/۸	۲/۲	۱۵	۳/۹	۰/۰۳۲
آسیب پذیری از استرس	۱۲/۲	۵/۳	۱۵/۲	۵	۰/۰۱۳
زیر شاخص‌های برون‌گرایی					
صمیمیت	۲۱/۷	۲/۷	۲۲/۱	۲/۵	N.S.
جمع‌گرایی	۱۷/۸	۵/۲	۱۸/۸	۵/۲	۰/۰۳۳
قاطعیت	۱۲/۸	۳	۱۲/۱	۲/۳	N.S.
فعالیت	۱۸/۶	۳/۸	۱۹/۶	۳/۸	۰/۰۰۳
هیجان‌خواهی	۱۷/۲	۲/۲	۱۷/۶	۲/۷	N.S.
عواطف مثبت	۱۷/۹	۲/۶	۱۷/۹	۵	N.S.
زیر شاخص‌های باز بودن					
تخیل	۱۲/۶	۵/۱	۱۲/۹	۵/۳	N.S.
زیبایی‌شناسی	۲۱/۱	۲/۲	۲۲/۶	۲/۷	N.S.
احساسات	۱۸/۶	۲/۲	۱۹/۶	۳/۸	۰/۰۱۱
علاقه	۱۲/۲	۳/۲	۱۵/۹	۳/۲	N.S.
نظرات	۱۷/۲	۲/۶	۱۸/۳	۵	۰/۰۱۵
ارزشها	۱۶/۸	۳/۲	۱۶/۶	۳/۲	N.S.
زیر شاخص‌های توافق					
اعتماد	۱۸/۹	۲/۱	۱۹/۵	۲/۲	N.S.
سادگی	۱۷/۸	۵/۱	۲۰/۳	۲/۹	۰/۰۰۱
همدردی	۲۰/۷	۲/۳	۲۱/۸	۲	۰/۰۰۲
تبعیت	۱۶/۲	۲/۵	۱۷	۳/۲	N.S.
تواضع	۱۷/۲	۲/۲	۱۷/۹	۲/۳	N.S.
درک دیگران	۱۹/۲	۳/۶	۲۰/۱	۳/۲	۰/۰۲۸
زیر شاخص‌های وجدانی بودن					
شایستگی	۱۸/۹	۲/۳	۱۹/۲	۳/۸	N.S.
نظم	۱۸/۹	۵/۱	۲۰/۲	۲/۵	۰/۰۰۳
وظیفه‌شناسی	۲۲/۱	۲/۸	۲۳/۷	۳/۹	N.S.
تلاش برای موفقیت	۱۸/۲	۲/۲	۱۸/۸	۲	N.S.
نظم باطنی	۱۸/۵	۵	۱۹/۶	۵/۵	۰/۰۲۲
انعطاف‌ناپذیری	۱۸/۶	۵/۵	۱۸/۹	۲/۹	N.S.

جدول ۴- پایایی درونی و ساختار عاملی مقیاس‌های آزمون نتو

عامل *					بازآزمایی	ضریب آلفا	شاخص‌های اصلی
C	A	O	E	N			
-۰/۲۶	-۰/۳۶	-۰/۱۳	۰/۰۱۲	-۰/۲۲	۰/۵۳***	۰/۸۱	عصیت (N)
۰/۳۶	۰/۳۶	۰/۰۶	۰/۳۲	-	۰/۷۲***	۰/۷۱	برونگرایی (E)
۰/۱۲	۰/۰۳۲	-	-	-	۰/۷۶***	۰/۵۷	بازبودن (O)
۰/۳۲	-	-	-	-	۰/۶۰***	۰/۷۱	توافق (A)
-	-	-	-	-	۰/۶۲***	۰/۸۳	وجدانی بودن (C)
زیر شاخص‌های عصیت							
-۰/۲۶	-۰/۰۱	۰/۰۱	-۰/۳۳	۰/۷۵	۰/۱۸		اضطراب
-۰/۳۷	-۰/۳۲	-۰/۰۱	-۰/۳۳	۰/۷۳	۰/۷۸***		خشم و کینه
-۰/۳۲	۰/۰۵	۰/۰۲	-۰/۳۳	۰/۸۰	۰/۶۲***		افسردگی
-۰/۱۹	۰/۰۸	-۰/۰۳	-۰/۳۳	۰/۶۴	۰/۲۵		احساس تقصیر
-۰/۳۶	-۰/۲۷	۰/۱۳	-۰/۰۳	۰/۵۹	۰/۵۹***		تکانشوری
-۰/۴۷	-۰/۰۶	-۰/۰۲	-۰/۴۰	۰/۷۹	۰/۶۲***		آسیب پذیری از استرس
زیر شاخص‌های برون‌گرایی							
۰/۳۰	۰/۳۶	۰/۲۲	۰/۶۵	-۰/۲۰	۰/۴۷***		صمیمیت
۰/۲۷	۰/۱۲	۰/۱۹	۰/۷۴	-۰/۳۶	۰/۶۱***		جمع‌گرایی
۰/۲۱	-۰/۱۶	۰/۱۲	۰/۵۳	-۰/۴۱	۰/۵۲***		قاطعیت
۰/۴۰	۰/۰۳	۰/۱۳	۰/۵۷	-۰/۲۷	۰/۶۶***		فعالیت
-۰/۰۶	-۰/۱۷	۰/۳۳	۰/۵۵	۰/۰۱	۰/۶۶***		هیجان‌خواهی
۰/۲۷	-۰/۰۱	۰/۲۷	۰/۷۵	-۰/۳۶	۰/۲۸		عواطف مثبت
زیر شاخص‌های باز بودن							
-۰/۳۳	-۰/۱۱	۰/۵۶	-۰/۰۲	۰/۳۳	۰/۲۳*		تخیل
۰/۲۸	۰/۱۷	۰/۶۸	۰/۲۸	-۰/۰۵	۰/۲۸		زیبایی‌شناسی
۰/۱۷	۰/۰۳	۰/۶۲	۰/۳۸	۰/۰۹	۰/۶۷***		احساسات
-۰/۰۱	۰/۰۳	۰/۲۳	۰/۰۹	-	۰/۳۷		علاقه
۰/۲۸	۰/۰۱	۰/۶۵	۰/۲۹	-۰/۲۷	۰/۷۶***		نظرات
۰/۰۳	۰/۰۱	۰/۴۶	۰/۱۷	-۰/۱۲	۰/۲۲		ارزشها
زیر شاخص‌های توافق							
۰/۳۳	۰/۶۵	۰/۱۰	۰/۳۲	-۰/۳۳	۰/۴۸*		اعتماد
۰/۲۲	۰/۶۷	۰/۰۱	-۰/۱۰	-۰/۰۳۸	۰/۱۵		سادگی
۰/۳۸	۰/۶۷	۰/۱۲	۰/۳۲	-۰/۱۸	۰/۲۴*		همدردی
۰/۱۲	۰/۶۵	-۰/۰۲	-۰/۱۲	-۰/۱۰	۰/۵۱***		تبعیت
۰/۰۹	۰/۶۲	-۰/۰۹	-۰/۱۸	۰/۱۱	۰/۶۷***		تواضع
۰/۰۵	۰/۵۹	۰/۰۳	۰/۰۵	۰/۰۵	۰/۵۶***		درک دیگران
زیر شاخص‌های وجدانی بودن							
۰/۷۰	۰/۰۸	۰/۱۹	۰/۲۵	-۰/۲۵	۰/۷۰***		شایستگی
۰/۷۲	۰/۲۱	۰/۱۲	۰/۱۲	-۰/۱۶	۰/۶۷***		نظم
۰/۷۲	۰/۳۷	۰/۱۰	۰/۲۳	-۰/۲۳	۰/۳۱		وظیفه‌شناسی
۰/۶۹	۰/۰۱	۰/۰۶	۰/۳۲	-۰/۲۵	۰/۴۴*		تلاش برای موفقیت
۰/۸۱	۰/۲۹	۰/۰۳	۰/۲۸	-۰/۲۳	۰/۴۲*		نظم باطنی
۰/۷۸	۰/۲۱	۰/۰۱	۰/۲۳	-۰/۲۹	۰/۳۷		انعطاف‌ناپذیری

توضیح: کل نمونه در محاسبه ضرایب همبستگی به کار گرفته شده (N=۵۰۲).
* مولفه‌های اصلی چرخشی واریماکس دامنه مطلق بارهای بالاتر از ۰/۴۰ بصورت پررنگ نشان داده شده‌اند. P < ۰/۰۵
*** P < ۰/۰۱

۰/۵۹ تا ۰/۸۰ را با نمره عصیبت داشته‌اند و نمره عصیبت ارتباط مثبت قابل توجهی را با دیگر زیر شاخص‌ها نداشت، اما نمره عصیبت رابطه منفی و قابل توجهی را با زیر شاخص‌های قاطعیت و شایستگی نشان داده است. بنابراین این یافته پژوهش نشان می‌دهد افرادی که دارای نمره عصیبت بیشتری هستند، دارای نمره‌های کمتری در شاخص‌های قاطعیت و شایستگی (اعتماد بنفس) می‌باشند.

برای سنجش پایایی در بازآزمایی نسخه فارسی آزمون شو، این آزمون بر روی ۲۶ نفر (۱۴ مرد و ۱۲ زن) از آزمودنیها، ۶/۷ ماه پس از آزمون اول مورد ارزیابی دوباره قرار گرفتند. میانگین سنی آنها ۳۳/۱۵ (انحراف معیار ۱۲/۱۹) و میانگین تحصیلات ۱۲ سال (انحراف معیار ۲/۴۵) بود. نتایج نشان دهنده ضرایب همبستگی ۰/۵۳ تا ۰/۷۶ برای مقیاس‌های اصلی بود. در بیشتر شاخص‌های آزمون نیز ضرایب همبستگی قابل قبولی در بازآزمایی بدست آمد (جدول ۴).

سازندگان اصلی آزمون (کاستا و مکری، ۱۹۹۲) در دفترچه راهنمای حرفه‌ای آزمون جدولی را منتشر کرده‌اند که در بردارنده میانگین و انحراف معیار مقیاس‌ها و شاخص‌های آزمون اجرا شده بر روی ۱۰۰۰ نفر (۵۰۰ زن و ۵۰۰ مرد) با دامنه سنی ۱۶ تا ۶۵ ساله از جمعیت آمریکا است. میانگین و انحراف معیار نمونه ایرانی با نمونه یاد شده با آزمون ۲ مورد ارزیابی قرار گرفت. نتایج نشان داد که نمونه ایرانی در مقیاس‌های عصیبت نمرات بیشتر و در مقیاس‌های باز بودن، توافق و وجدانی بودن از نمونه آمریکایی نمرات کمتری داشته‌اند. دو نمونه نمرات یکسانی در مقیاس برون‌گرایی داشته‌اند. گفتنی است که نمونه ایرانی در شاخص زیبایی‌شناسی (از مقیاس باز بودن) نمره‌ای بیش از نمونه آمریکایی داشته‌اند.

بحث در یافته‌ها

هدف پژوهش حاضر تهیه نسخه فارسی فرم تجدید

به نظر می‌رسد که آزمون شو در موارد مشاوره مفیدتر از سایر آزمونهایی است که مستقیماً به تحلیل آسیب‌شناسی روانی می‌پردازند.

نظر شده آزمون شخصیتی شو و ارزیابی اولیه آن از نظر پایایی بود. ترجمه این آزمون با همکاری که این آزمون را در استرالیا و انگلستان اجرا نموده بودند و همچنین اساتید زبانهای انگلیسی و فارسی صورت گرفت و در پیش پژوهش بر روی گروهی از افراد بهنجار و روان نژند اصلاحاتی در آن صورت گرفت و برای هنجاریابی آماده شد. آزمون شخصیتی شو (فرم تجدید نظر شده) یکی از آزمون‌های معتبر برای سنجش شخصیت است که توانسته است از اواخر دهه گذشته به سرعت جای خود را در این حوزه باز نماید. جدول ۴ نشان می‌دهد که مقیاس‌های آزمون دارای پایایی درونی قابل قبولی از نظر آماری هستند ($P < 0/01$). همچنین شاخص‌ها نیز به نحو قابل توجهی با مقیاس مرتبط با خود رابطه داشته‌اند و با شاخص‌های خارج از گروه خود کمترین رابطه و در برخی موارد رابطه منفی داشته‌اند. این یافته‌ها نیز از نظر مشاهدات بالینی به خوبی قابل توجیه می‌باشند. برای نمونه شاخص‌های عصیبت ضریبهای همبستگی ۰/۵۹ تا ۰/۸۰ را با نمره عصیبت داشته‌اند و نمره عصیبت ارتباط مثبت چشمگیری را با دیگر زیر شاخص‌ها نداشته است. اما نمره عصیبت رابطه منفی و در خور توجهی را با زیر شاخص‌های قاطعیت و شایستگی نشان داده است. این یافته پژوهش نشان می‌دهد افرادی که دارای نمره عصیبت بیشتری هستند دارای نمرات کمتری در شاخص‌های جرأت‌ورزی^(۱) و شایستگی^(۲) (اعتماد به نفس) می‌باشند. هر چند که ضریبهای همبستگی بدست آمده بخوبی نشان دهنده قدرت تمیز دهندگی مقیاس‌ها و

شاخص هاست اما برای اعتباریابی آزمون نیز لازم است که پژوهش‌های دیگری صورت گیرد. نگارنده از سال ۱۳۷۵ با انجام پیش پژوهش، این آزمون را در موقعیت بالینی در مورد بیماران روان نژند و بیماران دچار اختلالهای شخصیتی بکار گرفته است که بزودی گزارش آن منتشر خواهد شد. در پایان پیشنهاد می‌شود پژوهش‌های نظام دار در زمینه اثبات اعتبار مقیاس‌ها و شاخص‌های آزمون صورت گیرد. به عنوان مثالی از کوشش‌هایی که در این زمینه شده است می‌توان از پژوهشی که اخیراً با همکاری فرنام و موسوی نسب (گزارش منتشر نشده) صورت گرفته نام برد. در این پژوهش آزمون شو بر روی ۵۱ نفر که دارای اختلال وحشت زدگی بودند بکار گرفته شد و نتایج نشان داد که بیماران از افراد بهنجار در شاخص عصیت نمره بیشتر و در شاخص برون‌گرایی نمره کمتری داشتند. همچنین نتایج نشان داد که دو گروه بیمار و سالم در مقیاس‌های باز بودن به تجربه‌ها و اندیشه‌ها، توافق و وجدانی بودن تفاوتی ندارند.

بر خلاف سایر آزمون‌های رایج در حیطه ارزیابی شخصیت (همچون ام‌ام‌پی‌آی و آزمون چند محوری میلون) آزمون شو بر پایه آسیب‌شناسی روانی طراحی نشده است اما بخوبی می‌تواند در مشاوره و روان‌درمانی و همچنین در ارائه تشخیص در محور دوم ارزیابی روانپزشکی با ملاک‌های DSM-IV سازگار باشد. کاستا و مک‌ری (۱۹۹۵) در چاپ ششم کتاب جامع روانپزشکی (کاپلان و سادوک، ۱۹۹۵) جدولی را ارائه نموده‌اند که بر پایه یافته‌های شو می‌توان انواع اختلالهای شخصیتی را با معیارهای DSM-IV مشخص نمود.

سپاسگزاری

از حوزه معاونت پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی شیراز به دلیل حمایت مالی از پژوهش، همچنین از همکاری آقایان دکتر فرنام، دکتر اصغری مقدم و دکتر سجادی که در ترجمه آزمون نهایت همکاری را داشته‌اند

سپاسگزارم. از خانم سینایی که کوشش زیادی برای گردآوری داده‌ها نمودند، آقای محمود حق‌شناس و خانم صیادی، احسان و پویان حق‌شناس که در استخراج نتایج و ورود داده‌ها به رایانه مرا یاری دادند بی‌نهایت سپاسگزارم.

منابع

- سازمان برنامه و بودجه (۱۳۷۵). آمار نامه استان فارس، نشریه شماره ۴۷. شیراز: سازمان برنامه و بودجه.
- فورد هام، فریدا (۱۳۴۶). مقدمه‌ای بر روانشناسی یونگ. ترجمه: محمود میربهاء. تهران: انتشارات اشرف.
- گری، ال. جفری (۱۳۶۲). پاولف. ترجمه: محمود بهزاد. تهران: انتشارات خوارزمی.
- Costa, P. T., & McCrae, R. R. (1985). *The NEO Personality Inventory Manual*. Odessa: Psychological Assessment Resources, Inc.
- Costa, P. T., & McCrae, R. R. (1988). Personality in adulthood: A six-year longitudinal study of self-reports and spouse ratings on the NEO Personality Inventory. *Journal of Personality and Social Psychology*, 54, 853-863.
- Costa, P. T., & McCrae, R. R. (1992). Theories of personality and psychopathology. *Comprehensive textbook of psychiatry* (4th ed.) Baltimore: Williams & Wilkins.
- Costa, P. T., & McCrae, R. R. (1995). Theories of personality and psychopathology: Approaches derived from philosophy and psychology in H. I. Benjamin & B. Sadok (Eds.). *Comprehensive Textbook of Psychiatry* (4th ed.). Baltimore: Williams & Wilkins.
- Digman, J. M., & Takemoto - Chock, N. K. (1981). Factors in the natural language of personality:

Re-analysis. Comparison, and interpretation of six major studies. *Multivariate Behavioral Research*, 16, 149-170.

Eysenck, H. J., & Eysenck, S. B. G. (1969). *Personality Structure and Measurement*. London: Routledge & Kegan Pual.

Eysenck, S. B. G., & Eysenck, H. J. (1976). *Psychoticism as a Dimension of Personality*. London: Hodder and Stoughton.

Fagan, P. J., Wise, T. N., Schmidt, C. W., Ponticas, Y., Marshall, R. D., & Costa, P. T. (1991). A comparison of five - factor personality dimensions in males with sexual dysfunction and males with paraphilia. *Journal of Personality Assessment*, 57, 434-448.

Gray, J. A. (1991). *The Psychology of fear and stress*. Cambridge: Cambridge Universtiy Press.

Gray, J. A. (1994). Framework for a taxonomy of psychiatric disorder. In S. H. M. V. Gozen, N. E. Van

De Poel & J. A. Sergent (Eds.), *Emotions: Essays: on emotion theory*. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.

Kaplan, H. L., & Sadock, B. J. (1995). *Comprehensive textbook of psychiatry* (4th ed.) Baltimore: Williams & Wilkins.

McCrae, R. R. (1987). Creativity, divergent thinking, and openness to experience. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52, 1258-1265.

Miller, T. (1991). The psychotherapeutic utility of the five - factor model of personality: A clinician experience. *Journal of Personality Assessment*, 57, 414-433.

Muten, E. (1991). Self - reports, spouse ratings, and psychophysiological assessment in a behavioral medicine program: An application of the five - factor model. *Journal of Personality Assessment*, 57, 449-469.

دوز کم کلوزاپین در درمان حاد و نگهدارنده اختلال شخصیت مرزی شدید

۱۲ بیمار مبتلا به شخصیت مرزی (BPD) با علائم شبه پسیکوز که اختلال واضحی در محور یک نداشتند، بمدت ۴ ماه با کلوزاپین تحت درمان قرار گرفتند و داروی دیگری همراه آن تجویز نگردید. مقدار کلوزاپین مصرفی ۲۵ تا حداکثر ۱۰۰ میلی گرم در روز بود. پس از ۴ ماه افزون بر علائم شبه پسیکوز مجموعه علائم بیمار، بهبودی چشمگیری نشان داد.

Journal of Clinical Psychiatry-March 1998.